

אוניברסיטת בן-גוריון
הפקולטה לניהול ע"ש גילפורד גלייזר
המחלקה לניהול מערכות בריאות
(תשע"ד – 2014 סמסטר ב')

קידום בריאות ורפואה מונעת למנהלים במערכת הבריאות (0040-02-686)

מרצים: פרופ' נדב דוידוביץ', ד"ר קרן דופלט

סמסטר ב', יום ג' 14:00-17:00

נקודות זכות: 3 נקודות

שעת קבלה: בתיאום מראש

דוא"ל: Dopelt@bgu.ac.il, Nadavd@bgu.ac.il

תיאור הקורס:

בריאות, כמרכיב של איכות חיים, הוגדרה על ידי ארגון הבריאות העולמי כ"מצב של בריאות גופנית, נפשית וחברתית". אורח חיים בריא הוא המרכיב ההתנהגותי של הבריאות, שהאדם יכול לשלוט בו כדי לשפר את איכות חייו במסגרת יכולתו ותנאיו. הגדרה זו משקפת את המפנה שחל בעשורים האחרונים מהתמקדות בטיפול במחוללי המחלה לאסטרטגיות של מניעה ושמירה על אורח חיים בריא.

באמנת אוטווה (1986) נקבעו לראשונה עקרונות קידום בריאות, והוגדר המונח "קידום בריאות" כ"תהליך המאפשר לבני אדם להגביר את שליטתם על בריאותם ולשפרה", כאשר המטרה היא להביא להגשמת מלוא הפוטנציאל הבריאותי של האדם. הבנה של האסטרטגיות באמצעותן נוכל להשפיע על שינוי התנהגות בריאותית הינה מכרעת לצורך שיפור רמת איכות החיים. תחום קידום בריאות הפך לחלק משמעותי ממטרות של ארגוני בריאות שונים, החל מרמת משרד הבריאות, קופות החולים ואף בתי חולים. לאור זאת תחום קידום בריאות הינו כיום אחד הכלים החשובים בידי מנהלים במערכות בריאות ברמות השונות.

מטרות הקורס:

1. הכרת תפיסות שונות של קידום בריאות ושינוי התנהגות בריאותית.
2. הכרת מיומנויות בסיסיות בפרקטיקה של קידום בריאות: פיתוח תכניות קידום בריאות על סמך תיאוריות בקידום בריאות, קביעת מטרות ויעדים מדידים, הקניית מיומנויות בסיסיות להערכת תכניות קידום בריאות.

דרישות הקורס:

נוכחות חובה והשתתפות פעילה בשיעורים.

הצגת תוכנית קידום בריאות בכיתה (20%)

בחינה מסכמת (80%)

מטלת הקורס:

הצגה בכיתה של תכנית התערבות בקידום בריאות ע"פ התדריך לכתיבת תוכניות קידום בריאות של הוועדה לקידום בריאות בשירותי ברה"צ. המצגת תכלול עד 15 שקפים. זמן ההצגה: כרבע שעה. הנחיות לבניית המצגת יישלחו במהלך הקורס. **המטלה תיעשה בקבוצות של עד 4 סטודנטים. יש לשלוח את הנושא לאישור בהתאם להנחיות.**

פירוט נושאי המפגשים

שיעור 1 - 4.3.14

נושא השיעור

- מושגי יסוד בקידום בריאות, התפתחות היסטורית, מודלים בבריאות ובקידום בריאות.
- תרומת הצוותים הרפואיים לקידום בריאות.

קריאת חובה

1. בראון-אפל, א', פלג, ח', ויינשטיין, ר' (2002). *קידום בריאות בישראל*, משרד הבריאות, המרכז הלאומי לבקרת מחלות והמחלקה לחינוך וקידום הבריאות, פרסום מס' 223. עמ' 17-20.
  2. דגן, א', בראון-אפל, א', קורן מורג, נ', יפה, נ' (2010). עמדות הרופאים בישראל כלפי תפיסת תפקידם כמייעצים לאורחות חיים בריאים: בדיקת החסמים והגורמים התומכים. *קידום בריאות בישראל*, 3 : 26-31.
  3. שרייר, א', דוידוביץ', נ', זרקא, ס' (2009). הרופא כמקדם בריאות: ייעוץ לאורח חיים בריא במפגש הקליני. *הרפואה*, 148(4) : 256-260.
4. Whithead, D. (2001). Health education, behavioral change and social psychology: nursing's contribution to health promotion? *Journal of Advanced Nursing*, 34(6): 822-832.

שיעור 2 - 11.3.14

נושא השיעור

- אמנות בקידום בריאות (אמנת אוטווה, אמנת ג'קרטה, אמנת בנקוק, נאיירובי).
- אסטרטגיות ועקרונות קידום בריאות.

קריאת חובה

1. אמנת אוטווה : <http://www.api.or.at/akis/download/whodoc/ottawa%20charter.pdf>
2. אמנת ג'אקרטה : http://www.who.int/hpr/NPH/docs/jakarta_declaration_en.pdf
3. אמנת בנקוק :
http://www.who.int/healthpromotion/conferences/6gchp/hpr_050829_%20BCHP.pdf
4. נאיירובי (תקציר) :
http://www.gesundheitsfoerderung.ch/pdf_doc_xls/e/GFPstaerken/Netzwerke/Nairobi-Call-to-Action-Nov09.pdf

שיעור 3 - 18.3.14

נושא השיעור

- גורמים המשפיעים על הבריאות ועל ההתנהגות הבריאותית.
- שיטות לשינוי התנהגות
- הצגת התדריך לכתובת תוכניות קידום בריאות (זמין במודל).

קביעת קבוצות ונושאים למטלה - לשלוח לקרן במייל עד 24.3.14.

שיעור 4 - 25.3.14

נושא השיעור

- מודלים בקידום בריאות (precede-proceed), מודל האמונה הבריאותית של רוזנשטוק, תיאורית שלבי השינוי של פרוצ'סקה ודיקלמנטה, הגישה המוטיב ציונית בקידום בריאות).
- כתיבת רציונל לתוכנית קידום בריאות.

קריאת חובה

1. לב-רן, ש. וניצן, א. (2011). הגישה המוטיב ציונית בקידום בריאות. הרפואה, 150(9): 733-736
2. סטרן, כ. (2007). היענות לביצוע ממוגרפיה לאור מודלים בקידום בריאות. *קידום בריאות בישראל*, 1: 34-45.

שיעור 5 - 1.4.14

נושא השיעור

- אי שוויון בבריאות בישראל.

קריאת חובה

1. אברבוד, א', קידר, נ', חורב, ט' (2010). *אי-שוויון בבריאות וההתמודדות עמו*. האגף לכלכלה וביטוח בריאות, משרד הבריאות.
2. אפשטיין, ל' (2008). *אי שוויון בבריאות בישראל*. ההסתדרות הרפואית בישראל.

שיעור 6 - 8.4.14

נושא השיעור

- שיווק חברתי בקידום בריאות.
- ניסוח מטרות ויעדים בתוכנית קידום בריאות.

קריאת חובה

1. Evans, D.W (2006). How social marketing works in health care. *BMJ*, 20; 332(7551): 1207-1209.
2. Hackeray, R. & Brown, K. (2005). Social Marketing's Unique Contributions to Health Promotion Practice. *Health Promotion Practice*, 6(4): 365-368.

שיעור 7 - 22.4.14

נושא השיעור

- התאמה תרבותית בקידום בריאות.
- תכנון התערבות בקידום בריאות, בניית צוות היגוי.

קריאת חובה

1. בורגנה, ד. (2007). תיווך לשוני ותרבותי של שירותים חברתיים: דפוזי אינטראקציה בין מטפל ומטופל במסגרת שירותי הבריאות בקרב עולי אתיופיה בישראל (מחקר שדה). הד האולפן החדש, 91: 42-57.
2. רוזן, ב., אלרועי, א., אקר, נ. ואיסמעיל, ש. (2008). *קידום בריאות באוכלוסייה הערבית: באיזו מידה מתקיימת התאמה תרבותית וכיצד ניתן לחזק אותה?* דו"ח מחקר, מרכז סמוקלר לחקר מדיניות הבריאות, מאיירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל. להתמקד ב: תמצית המחקר, פרקים אי-גי בעמ' 1-8, פרק 3.6 עמ' 32-35, דיון 36-38, נספח ג' עמ' 57.

שיעור 8 - 29.4.14

נושא השיעור

מסגרות מקדמות בריאות: ערים בריאות, בייח מקדם בריאות, מקומות עבודה מקדמי בריאות

קריאת חובה

1. בראון-אפל, א', פלג, ח', ויינשטיין, ר' (2002). *קידום בריאות בישראל*, משרד הבריאות, המרכז הלאומי לבקרת מחלות והמחלקה לחינוך וקידום הבריאות, פרסום מס' 223. עמ' 92-97.
2. בלאו, א. (2010). *עיר בריאה ומקיימת: עקרונות וקווים מנחים ליישום*. מרכז השל לחשיבה ומנהיגות סביבתית. עמ' 1-24.

שיעור 9 - 13.5.14

נושא השיעור

- התוכנית הלאומית: אפשרי-בריא
- הכרת הקהילה, הקהילה כשותף, העצמה.
- תיאור אוכלוסיית היעד של תוכנית קידום בריאות.

קריאת חובה

1. סיים, ל. (2010). חשיבות הקהילה כשותף רב עוצמה בתחום הבריאות והרווחה. *קידום בריאות בישראל*, 3: 3-10.

שיעור 10 - 20.5.14

נושא השיעור

היבטים אתיים בקידום בריאות

קריאת חובה

1. Mittelmark, M.B. (2007). Setting an ethical agenda for health promotion. *Health Promotion International*, 23(1): 78-85.
2. Braunack-Mayer, A. & Louise, J. (2008). The ethics of Community Empowerment: tensions in health promotion theory and practice, *Promotion & Education*, XV(3): 5-8.

שיעור 11 - 27.5.14

נושא השיעור

הערכת תוכניות קידום בריאות

שיעור 12 - 10.6.14

פרזנטציות

שיעור 13 - 17.6.14

פרזנטציות, סיכום הקורס.